

May 18

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

© Афармленне Уладзімір Гундар

Прийсьці да кей веры

~~ИП АМОБА~~

Шаноўнае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусы іхалегія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кніжкі ў наш час друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Тэх-рэсп” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і сяброўкі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае выданне, каб напісанае настальцелем баранавіцкага прыходу св. Іаанам і Мятэда Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць сучаснай кнігай.

У минулому стагоддзі ўніяцкі сьвятар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусьветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасьці рэлігіі, нясумяшчальнасьці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказваў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасьці былі веруючымі людзьмі. Традыцый архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сёньняшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псыхалёгія прысутнасці” – гэта першы вопыт псыхалягічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылочыся, што сапраўдная рэлігія пра-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаннях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псыхалёгію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаваныя на радзіме ардынс-

ББК 86

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Харакство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134

III

ЭКЗИСТЭНЦЫЯЛЬНАЕ ПАРАВАННЯ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Аўтэнтальная перспектыва ўзросту	142
III.3. Гэапсіхалагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная трылеза экумены	153
III.5. Ідэя маці	156
III.6. Прафесія айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічныя рэзажаны	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196

IV

ПІСНІ ПАД ПІСНЮ ПРОПАВЕДЗЬ	203
IV.1. Псіхалагічны сэнс Евангелія	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хай будуць усе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Цуд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

III.5. Прафесія маці

Назва гэтага артыкула нагадала мінуўшчыну: дзіцячы садок з інсцэніраваным вершам С. Міхалкова “Мамы всякие нужны, мамы всякие важны”. Помню, як артыстычна дзяўчынкі старэйшай групы выконвалі ролі: “мама пілот”, “мама милиционер”, “мама вагоновожатый”. У шэрагу “жизненно важных” непрыкметна адсутнічала толькі адна “вузка-спецыялізаваная прафесія” – мама. У той паслясталінскі час такое “асацыяльнае” стаўленне жанчыны да грамадства лічылася не толькі непрыстойным, але непрыязным. Сацыялістычнае пераўтварэнне сям’і, наданне ёй статусу “ячейки коммунистического общества” праз размежаванне сужонцаў, бацькоў і дзяцей па класава-прафесійных прыкметах, узводзіла на партыйны п’едэстал узорную савецкую сям’ю на чале з бацькам рабочым, “ударником коммунистического труда”, маці, якая звычайна займала больш сціпую, “пашыраючую” пасаду служачага, напрыклад, настаўніцы ці выхавальніцы ў дзіцячым садку. Паводле партыйнай стражы напрыканцы пяцідзiesiąтых гадоў значна пашырыліся можа і дзіцячых дашкольных устаноў пад палымнымі сцягамі лозунгам “столовые и детские сады – рознь коммунизма”. Горкі прысмак гэтых “перадавых” галінах існавання вытворчасці ў сферы грамадскага выхавання сёння значна больш адчувальны, чым у сферы грамадскага асвавання, бо апошняе ўплывае на страўнік, а першая – на душу. Якая паступова страчвае свой дом. Далейшую плынь па выхаванні дзіцяці з бацькоўскай сям’і ў кіраванні калёнамі адзіноты і душэўнай непрытульнасці яскрава ілюструюць некалі надакучлівы рэкламныя ролі: “Я пайшоў назаўсёды...”.

Зайшоў тойчы ў дзіцячы садок па сына з сваёй меншай дачкай, выклікаўшай шчырае захапленне бабулі, якая прыруліла да сваёй унучкі: “Наспенька, посмотри, какая девочка! Хочешь себе такую сестричку?” Нечакана ад прыгожай, самавітай дзяўчынкі пачуў халодна-кароткі адказ: “Нет”. Бабуля, жадаючы загладзіць раптоўна ўсталяваную няёмкасць, паспрабавала пераканаць не столькі ўжо ўнучку, як самую сябе: “Хочешь, хочешь...”, але маленькая узурпатка заставалася непакісна маўклівай. Выпадак пакуль што не ты-

повы для дзіцяці шасцігадовага ўзросту, найбольш прыдатнага да фармавання жыццёвых чалавечых пачуццяў. Я не схільны ацэньваць гэту дзіцячую рэакцыю як цынічную, спрабую апраўдаць яе за кошт псіхалагічных механізмаў самааховы. Несумоўна, раней яшчэ мацярэла аб сястрычцы, але суровы бацькоўскі матэрыяльна-эканамічны разлік не пакінуў шанцаў для дзіцячых мрояў, таму бязлітаснае “нет” сталася эквівалентам рэакцыі на марную бабуліну спробу аднавіць маці. Нееспека ж не ў вымушанай самаахове, а ў дамоўленасці сфармаванай устаноўцы на небыццё – “нет” як неспадзяваная помста радасці жыцця за сваю смяротную адзіноту. Скрушыць гэтую ўстаноўку яшчэ можна, калі тэрмінова прыбегнуць да Хрыста, Які “Не быў так і не, але было ў ім так” [2 Кар 1, 19]. “Хай будзе святло” – [Быц 1, 3] – першапачатковае мужчынскае слова быцця прыдбала сабе другаснае жаночае ажыццяўленне: “Няхай станеца мне па слову Твайму” [Лк 1, 38].

Да таго, як адбылося Божае Слова – FIAT – “Зямля была няплоднай і неўпрыгожанай, і цемра над безданню, і Дух Божы насіўся над вадою” [Быц 1, 2]. Дух і вада як “так” і “не” светапабудовы, як чын і прычына быцця суправаджаюць увесь змест Святога Пісання ад Быцця да Адкрыцця. Вада, як сімвал мацярынства, не ёсць пачатак, але ўмова ўцелаўлення Слова, якое немагчыма без цела, як айцец немагчымы без маці, а абодва – без сына. Маці ёсць пасрэдніца паміж Айцом і Сынам, як вада пасрэдніца быцця і небыцця: менавіта праз ваду эвалюцыянавала душа жывая [Быц 1, 20]. Таму вадзе надаецца ў Евангеллі асабовы таемны статус: “Хто выпіе вады, якое Я яму дам, не запрагне ніколі, але вада, што дам яму, станеца ў ім крыніцаю вады, што цячэ ў жыццё вечнае” [Ян 4, 14]. Вада Ісуса ёсць Яго вучэннем Царквы – Маці ўсіх вернікаў. “Нарадзіцца нанова” [Ян 3, 3] – азначае ўваасабленне ў сабе самім Слова Ойчага праз Маці Царкву. Іншага шляху для сапраўднага верніка няма, акрамя таго, які прапануе Госпад у Сваім апошнім запаведзе: “Жанчына, вось сын твой! Пасля кажа вучню: вось Маці твая! І з таго часу вучань гэты ўзяў Яе да сябе” [Ян. 19, 26]. Узяць Яе да сябе – значыць ўзлюбіць сваю Маці Царкву і шанаваць Яе праз свой асабісты выбар. Калі разглядаць гэтае абагульненне праз прыват-

нае меркаванне пра Яна як апостальскага сімвала Усходняй Царквы (адпаведна – Пятра як сімвала Царквы Заходняй), дык робіцца больш зразумелым заклік Госпада да ўласнай асобы верніка, які цяжкім, але самастойным шляхам ідзе да хрысціянскай еднасці.

Асабістая гісторыя маёй каталіцкасці ўключае ў сябе момант напружанага шукання месца ўцелаўлення веры, відавочнага чыну. Але Царкву я лічыў нечым аджытым, не звязаным з сучаснасцю. З такім нігілісцкім настроем аднойчы я прыйшоў у Катэдральны сабор Святога Духа і ў малітоўнай цішыні каля Мінскае Цудатворнае Іконы Маці Божай адчуў сардэчны адказ, падобны на той, што пачуў Саўл: “Чаму пераследуеш Мяне” [Дзеян 9, 5]. Ад таго часу жыццё мае перамянілася, я стаўся не толькі вернікам, але царкоўным чалавекам.

Адна маці, паслядоўніца супольнасці хрысціянскай веры, евангельскай, гаварыла з распаччу пра свайго сына студэнта, які, паводле яе слоў, змяніў сваю жывую веру на праслаўную. З’ява таксама нетыповая, але заканамерная. Чалавек натуральна шукае ціхага прыстанішча для свайго душы. Ад ведання слова Бога ён хоча трапіць у Дом Божы, а гэта значыць, уцелаўіцца праз Маці Царкву, якая і прадвечнаму Айцоўскаму слову надае моўную афарысмаваную жаночага характара. Агульнае слова збаўлення патрабуе індыўідуальнага ўваблення ў культурна-гістарычную і адпаведна відавочнага матэрыяльнага быцця “сам тэрмін “матэры” ад слова маці. Таму чалавек, адчуваючы свайго Нябеснага Айца, мусіць адшукаць і сваю Нябесную маці. Агульна адзіны змест Евангелля ўцелаўлення ў індыўідуальнай разнастайнасці моў і канстытуцыйна-рознакаляровасці народаў Зямлі. Гэтая паўсюдная царкоўная, апостальская мэта ажыццяўляецца ў сям’і вернікаў, адчуваючы сябе адказнымі за сваю Айчыну, робяць яны гэта ў кожнай краіне, у якой ім пашчасціла выконваць хрысціянскі абавязак. Менавіта такім выяўленнем утвараецца нацыянальнае аблічча Беларусі. Народ шануе тую мову, якою яго любіць Маці Царква.

Слова Евангелля – “Меч двухбаковавостры” [Адкр 1, 16], па якім заклік “Жанчына, гэта сын твой” адпавядае кожнай набожнай маці, якая ўспрымае народжанага сына не як улас-

насць, псіхалагічную маёмасць, але як чалавека Бога, даверанага ёй дзеля асабістага выхавання. Взорам духоўна адказных адносін маці з сваім слухачом востра Дзевы Марыі на старадаўніх іконах: Маці сімвалічна трымае Немаўлятка на пэўнай алегласці. Менавіта так нагадліва, але не заўята адносіцца да Маці Святая Царква. Менавіта так, з ахвяраваным любоўю павуча выхоўваць сваіх дзяцей сапраўднай хрысціянскай сям’я.

Дакладнае разуменне слова “прафесія” як прароцкага настаянства ў значае змест мацярынскай прафесіі як догляду і тэрапіі з’яўляецца ўцелаўлення Слова ў розуме, пачуццях і ўчынку дзяцей. Няма больш складанай, але і больш шчасливай справы на зямлі. Яе вырашэнні мусіць адбыцца праз цяжкія выпрабаванні. Хай, напрыклад, не “камплексуе” маці, вымушаная выхоўваць дзяцей без бацькі. Айцец Нябесны праз Свайго любячага Сына і Святога Духа дае свабоду веруючай жанчыне, ужо незалежнай ад нявернага мужа. Першай такой жанчынай сталася Самаранка, у якой было пяцёра мужчын, але ні адзін з іх не быў сапраўдным мужам [Ян 4, 18]. Як і гэтая евангельская жанчына, кожная струджаная, але царкоўна сумленная маці ў пажаданні шчасця сваім дзецям хай пачынае з сябе самое: “Госпадзе! Дай мне гэтай вады, каб мне не прагнуць” [Ян 4, 15]. Госпад не запыняе адказу лямантуючым да Яго, але тэрмінова дае адказ матчынаму сэрцу: “Мацуйся, дачка! Вера твая выратавала цябе” [Мц 9, 22].